

بررسی رابطه ساختاری سرشت و منش، الکسی تایمیا و استرس ادراک شده با اعتیادپذیری در دانشجویان

منصور بیرامی^۱، جلیل باباپور خیرالدین^۲، تورج هاشمی نصرت آباد^۳
و سعیده خلیل زاد بهروزیان^۴

سرشت، سبک رفتاری یک فرد است که روش‌های پاسخ خاص او را تعیین می‌کند و شامل سازمان یافتگی کارکردی متشکل از سامانه‌های متفاوت و دریافت منطقی درباره خود، دیگران و دنیا است. مشخصه اصلی الکسی تایمیا مشکل در شناخت هیجاناتهای خود و تنظیم واکنش‌های احساسی در مواجهه با وقایع هیجانی است. هدف پژوهش بررسی رابطه سرشت و منش و الکسی تایمیا با اعتیادپذیری دانشجویان بود. برای این منظور، طی یک پژوهش توصیفی از نوع همبستگی، ۳۴۸ دانشجو به شیوه‌ی نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و از نظر سرشت و منش، الکسی تایمیا، استرس ادراک شده و آمادگی به اعتیاد مورد ارزیابی قرار گرفتند. نتایج تحلیل عامل تاییدی و مدل‌یابی معادلات ساختاری نشان داد مدل اندازه‌گیری شده با مدل مفهومی برازش مطلوب دارد. اثر الکسی تایمیا و استرس ادراک شده بر اعتیادپذیری مثبت و معنادار است همچنین اثر نوجویی، پاداش وابستگی، آسیب پرهیزی، خودراهبری و خودفراروی بر اعتیادپذیری مثبت و معنی‌دار و اثر خودراهبری و خودفراروی بر اعتیادپذیری منفی و معنی‌دار است. این پژوهش از این موضوع حمایت می‌کند که الکسی تایمیا، استرس ادراک شده و عوامل سرشت و منشی از عوامل زمینه‌ساز در ابتلا به اعتیاد هستند.

واژگان کلیدی: سرشت و منش، الکسی تایمیا، استرس ادراک شده، اعتیادپذیری

مقدمه

اعتیاد به مواد مخدر به عنوان معضلی جهانی وقت و هزینه بسیاری برای دست‌اندرکاران بهداشتی، اجتماعی و حتی سیاسی کشورها به خود اختصاص داده است. دشواری‌های ناشی از اعتیاد همه ابعاد

دپارتمان روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، ایران

دپارتمان روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، ایران

دپارتمان روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، ایران

دپارتمان روان‌شناسی، دانشگاه تبریز، ایران (نویسنده مسیول) saeedeh.khalilzad@gmail.com

زندگی فرد، خانواده و حتی جامعه را تحت تاثیر مخرب خود قرار داده منابع عظیم اجتماعی را در قلمرو مادی و معنوی به هرز می‌برد (لی، هرنکول، کاسترمن، اسمال، هاوکینز، ۲۰۱۳). اعتیاد بیماری پیچیده‌ای است که پیامدهای جسمی، اقتصادی و اجتماعی بسیاری را در پی داشته و موجب ناتوانی کلی در فرد معتاد می‌گردد و بیشترین شیوع را در میان بیماری‌های روانی دارد (کوبر، ۲۰۱۳). اعتیاد پذیری هرگونه آمادگی ژنتیکی، جسمانی یا روان‌شناختی است که موجب پرداختن فرد به رفتارهای اعتیاد زا می‌شود که می‌تواند موجب افزایش خطر وابستگی به مواد شود (پورپر - کواکیل، کرتس، وول، و همکاران، ۲۰۱۰).

سرشت^۱ و من^۲ از متغیرهایی هستند که در شکل‌گیری و تشدید سومصرف مواد نقش دارند. طبق نظریه کلونینجر نیم‌رخ‌های شخصیتی متفاوت، دو مسیر متفاوتی را به سوی الکلیسم و به طور کلی سومصرف مواد، پیش‌بینی می‌کنند (کلونینجر و اسوراکیک، ۲۰۰۵). او در مدل عصبی-زیستی خود مطرح کرده است که سامانه‌های سرشت در مغز دارای سازمان‌یافتگی کارکردی و متشکل از سامانه‌های مستقل از یکدیگر برای فعال‌سازی، تداوم و بازداری رفتار در پاسخ‌گویی به گروه‌های معینی از محرک‌ها هستند. دیدگاه کلونینجر با تاکید بر پارامترهای زیست‌شناختی، یک چارچوب نظری محکم در باب شخصیت پدید آورده است، که هم شخصیت بهنجار و هم شخصیت نابهنجار را در بر می‌گیرد. سرشت، سبک رفتاری یک فرد است که روش‌های پاسخ‌خاص او را تعیین می‌کند و شامل سازمان‌یافتگی کارکردی متشکل از سامانه‌های متفاوت و دریافت منطقی درباره خود، دیگران و دنیا است و چهار بعد نوجویی^۳، آسیب‌پرهیزی^۴، پاداش‌وابستگی^۵ و پشتکار^۶ را شامل می‌شود (کلونینجر، پرایزبک، اسوراکیک و وتزل، ۱۹۹۴). منش شامل دریافت‌های منطقی درباره خود، دیگران و دنیا است و بیشتر ویژگی‌هایی را شامل می‌شود که تحت تاثیر عوامل محیطی در ساختار شخصیت فرد به وجود می‌آید. کلونینجر سه بعد خود‌راهبری^۷، خود‌فراوری^۸ و همکاری^۹ برای منش در نظر گرفته است. پژوهش‌های متعددی به رابطه متقابل بین عوامل سرشت و منش و اعتیاد پرداخته‌اند (کنراد، قیصر و وگنر، ۲۰۱۲، آباته دگا، آمیانو، و همکاران، ۲۰۰۷، رایب، دیس‌چینگر، و همکاران، ۲۰۰۶، اشنایدر، اوتونی، کاروالو، ایسابتسکی و لارا، ۲۰۱۵). در برخی مطالعات گزارش شده است که آسیب‌پرهیزی و وابستگی پاداش تا حدی با شروع استعمال دخانیات و

1. temperament

2. character

3. novelty seeking (NS)

4. harm avoidance (HA)

5. reward dependence (RD)

6. persistence (PS)

7. self directedness (SD)

8. self-transcendence (ST)

9. cooperativeness (CO)

شدت وابستگی آن مرتبط است (پومرلیو، پومرلیو، فلس لند و باسون، ۱۹۹۲ و اتر، پلیسولو، پومرلیو و دساینر - هیلایر، ۲۰۰۳). در حالیکه نتایج پژوهش‌های شناختی همکاران (۲۰۱۵) نتایج متناقضی را گزارش کرده‌اند.

وجود مشکلات شخصیتی در تعامل با عوامل متعدد دیگر، می‌تواند زمینه ابتلا به اعتیاد را فراهم سازند، یکی از این عوامل الکسی تایمیا است. الکسی تایمیا سازه‌ای است چند وجهی و متشکل از رویه‌های مختلف، که عمدتاً در برگیرنده‌ی دشواری در شناسایی احساسات، دشواری در توصیف هیجانات، سبک تفکر عینی و واقعیت‌گرا، مشکل در تمایز گذاری میان احساسات و در حس‌های بدنی و فرایند تخیل محدود است (تیلور، باگی و پارکر، ۱۹۹۷). مشخصه اصلی الکسی تایمیا مشکل در شناخت هیجانات خود و تنظیم واکنش‌های احساسی در مواجهه با وقایع هیجانی است (لیندزلی و سیاروچی، ۲۰۰۹)، این افراد از کلمات عاطفی کمتری استفاده می‌کنند و گفتار آنها خسته‌کننده، فاقد جان‌شینی‌سازی، نماد سازی است و تخیل ضعیفی دارند (ماتیلا، ۲۰۰۹). این افراد احساسات خود را بیشتر به علایم بیماری تعبیر میکنند و عناصر تشکیل دهنده طرحواره‌های هیجانی در این افراد هماهنگ یافته و منسجم نیست و همچنین در اغلب موقعیت‌های اجتماعی احساس ناراحتی می‌کنند و گزارش بیشتری در مورد بالا بودن اضطراب و حساسیت به مجازات دارند (لیورز، لیسچکا و توربرگ، ۲۰۱۴).

مطالعات نشان داده‌اند که الکسی تایمیا با بسیاری از اختلالات روانی (زونوویل - بندر، وان گوزن، کوهن کنتیس، و همکاران، ۲۰۰۲ و ایستوود، کاولیر، فولمن و ایستوود، ۲۰۰۷) و سومصرف مواد (پارکر، تیلور، استابروک، شل و وود، ۲۰۰۸، دویی، پاندری، میشر، ۲۰۱۰، اوزان، ۲۰۱۰، گارنفسکی و کرایچ، ۲۰۰۶، یی، لو و زانگ، ۲۰۱۰ و یوسفی، ریویس، کین و کاکینز، ۲۰۱۰) ارتباط دارد. مولفه‌ی دشواری در شناسایی احساسات، با ناتوانی در کنترل عواطف مثل افسردگی، اضطراب و خشم رابطه دارد (پورسیلی، تلی پانی، میلو، و همکاران، ۲۰۰۷). یی، لو و زونگ (۲۰۰۷) نشان دادند که نارسایی هیجانی با سبک‌های سازش نیافته نظم دهی هیجانات و عواطف منفی همبستگی مثبت و با رفتارهای سازش یافته همبستگی منفی دارد. همچنین افراد دارای نمره‌های پایین در این مقیاس از ابعاد مقابله‌ی منفی استفاده می‌کنند و میزان سوء مصرف مواد در آنها بالاتر است.

نقش و تاثیر استرس در ایجاد یا تشدید بیماری‌ها موضوع قابل توجهی از تحقیقات در سالهای اخیر بوده است (کابالو، کاردنا، ۱۹۹۷، روبرتز، گلدینگ، تاول، وینرب، ۱۹۹۹، بانرجی، ۲۰۱۲ و کوری و کیز، ۲۰۰۲). مهم تر از استرسور، ادراک و استنباط از استرسور است که اهمیت دارد، استرس ادراک شده، که به عنوان تابعی از پردازش‌ها و ارزیابی‌های اولیه و ثانویه می باشد، حالت یا فرآیندی

روان‌شناختی است که طی آن، فرد بهزیستی جسمی و روان‌شناختی خود را تهدیدآمیز ادراک می‌کند. در واقع ایجاد استرس بستگی به چگونگی برداشت و درک فرد از موقعیتها دارد. ممکن است یک موقعیت برای فردی بی‌خطر و برای فرد دیگری به صورت یک تهدید درک شود (کلارک، ۲۰۱۰). هرچه در زندگی فرد ثبات فکری و اقتصادی وجود داشته باشد و سبک زندگی وی خالی از استرس و فشار روانی ادراک شده باشد، احتمال اعتیاد کمتر خواهد بود (العسبی، ۲۰۰۷). همچنین تحقیقات متعددی نشان دادند که استرس و متعاقب آن، اضطراب، نقش تعیین‌کننده‌ای در گرایش افراد به اعتیاد دارد (سینها، ۲۰۰۸، کوب، لمویل، ۲۰۰۱، سینها و جاستربوف، ۲۰۱۳، ترینداد و جانسون، ۲۰۰۲ و گودرز، ۲۰۰۴). با توجه به مطالب عنوان شده فوق و متغیرهای دخیل در سبب شناسی اعتیاد پذیری در مدل مفهومی هدف اصلی در پژوهش حاضر پاسخ به این سوال بود که آیا سرشت و منش و الکسی تایمیا با اعتیادپذیری رابطه ساختاری دارند و میزان اثر هر کدام از عوامل سرشتی و منشی و الکسی تایمیا در اعتیادپذیری چقدر است؟

روش

طرح تحقیق حاضر از جمله تحقیقات توصیفی و از نوع همبستگی است. تعداد نمونه‌ها از بین جامعه آماری ۱۵۰۰۰ نفری دانشجویان مقطع کارشناسی براساس فرمول کوکران ۳۴۸ نفر محاسبه شد. با توجه به حجم نمونه‌ی محاسبه شده، ۳۴۸ دانشجو به شیوه‌ی نمونه‌ی در دسترس انتخاب و پس از اخذ رضایت‌نامه با پرسشنامه سرشت و منش^۱، مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو^۲، پرسشنامه آمادگی به اعتیاد^۳ و مقیاس استرس ادراک شده^۴ مورد ارزیابی قرار گرفتند.

پرسشنامه سرشت و منش توسط کلونینجر، پرایزیک و شوراکیک ساخته شده (علی محمدی شیبانی نوقابی، و زاهدی تجربینی (۲۰۱۲) و با ۱۲۵ سوال، ۴ خرده مقیاس سرشتی (نوجویی، آسیب‌پرهیزی، پاداش وابستگی و پشتکار) و ۳ خرده مقیاس منشی (خود راهبری، همکاری و خود فراروی) را ارزیابی می‌کند. کاویانی و پور ناصح (۲۰۰۵) همبستگی درونی مقیاس‌ها را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در نمونه ۱۲۱۲ نفری برای نوجویی ۰/۷۲، آسیب‌پرهیزی ۰/۸۰، پاداش وابستگی ۰/۷۳، پشتکار ۰/۵۵، همکاری ۰/۷۷، خود راهبری ۰/۸۴، خود فراروی ۰/۷۲ گزارش کرده است. مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو آزمونی ۲۰ سوالی است و سه زیر مقیاس دشواری در شناسایی هیجانها

دشواری در توصیف هیجانها و جهت گیری بیرونی در تفکر را می‌سنجد. یک نمره کل نیز از جمع نمره‌های سه زیر مقیاس برای ناگویی هیجانی محاسبه می‌شود. ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس ناگویی هیجانی تورنتو در پژوهش‌های متعدد بررسی و تایید شده است (پارکر، تیلور و باگبی، ۲۰۰۳، بشارت، ۲۰۰۷).

پرسشنامه آمادگی به اعتیاد توسط وید، بوچر، مک‌کنا و بن پراث (۱۹۹۲) ساخته شد و با ۳۶ گویه دو عامل آمادگی فعال رفتارهای ضداجتماعی، میل به مصرف مواد، نگرش مثبت به مواد، افسردگی و هیجان خواهی) و آمادگی منفعل (عدم ابراز وجود و افسردگی) را می‌سنجد. در پژوهش زرگر، نجاریان و نعیمی (۲۰۰۸) اعتبار پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ محاسبه شد. مقیاس استرس ادراک شده در سال ۱۹۸۳ توسط کوهن و کامارک برای سنجش استرس عمومی درک شده در یک ماه گذشته معرفی شد. این مقیاس، عوامل خطرزا در اختلالات رفتاری را بررسی کرده و فرایند روابط تنش‌زا را نشان می‌دهد. اعتبار و پایایی این پرسشنامه در پژوهش‌های مختلف تایید شده است (کوهن و کامارک و مرمستین، ۱۹۸۳؛ سپهوند (۲۰۰۷)

یافته‌ها

در این بخش ابتدا از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی مانند ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است.

جدول ۱. مولفه‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	sd	M	
اعتیاد پذیری									۱	۱۳/۰۷	۵۲/۹۴	
استرس ادراک شده								۱	۰/۵۶	۱۸/۲۹	۴۲/۲۳	
آلکسی تایمیا							۱	۰/۴۱	۰/۲۵	۳/۸۱	۵/۵۹	
آسیب پرهیزی						۱	-۰/۱۵	۰/۳۹	۰/۲۴	۳/۶۵	۲۹/۷۶	
نوجویی					۱	-۰/۲۴	۰/۱۹	۰/۲۸	-۰/۱۷	۲/۹۵	۳۰/۸۱	
پاداش وابستگی				۱	-۰/۲۵	۰/۲۱	۰/۱۶	۰/۲۳	۰/۲۰	۲/۰۲	۲۱/۶۸	
پشتکار			۱	۰/۱۹	-۰/۱۱	۰/۰۸	-۰/۱۹	-۰/۱۱	-۰/۱۵	۱/۲۴	۶/۸۴	
خودراهبری		۱	۰/۲۰	-۰/۲۲	۰/۱۷	۰/۱۵	-۰/۲۰	-۰/۳۱	-۰/۲۶	۴/۹۳	۳۸/۹۴	
خود فراروی	۱	-۰/۰۹	۰/۱۵	۰/۱۶	-۰/۱۳	۰/۱۸	-۰/۲۶	-۰/۲۵	-۰/۱۹	۲/۹۱	۲۰/۹۷	
همکاری										۳/۴۸	۳۴/۳۱	
												-۰/۱۴

به منظور ایجاد مدل‌های برازنده و قابل قبول و تعیین این موضوع که آیا شاخصها به خوبی سازه نظری

زیربنایی را اندازه‌گیری مینمایند، تحلیل عاملی تاییدی در مورد عوامل اعتیاد پذیری اجرا شد. مدل تاییدی نشان داد که گویه‌های ۳۶ گانه‌ی مربوطه به اعتیاد پذیری بر روی یک عامل مکتون دارای بار عاملی مثبت و معنی‌دار بود. در راستای بررسی پیش فرض‌های مدل معادلات ساختاری، آزمون غیرپارامتریک تک نمونه‌ای کالموگراف - اسمیرنوف نشان داد که توزیع متغیرهای مورد مطالعه در حد نرمال است. جهت بررسی پیش فرض هم خطی چندگانه متغیرهای پیش بینی از شاخص‌های VIF (شاخص تورم واریانس) و Tolerance (تحمل) استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد که پیش فرض هم خطی چندگانه متغیرهای پیش بینی محقق شده است چرا که مقادیر VIF در همه متغیرها از حد بحران (یعنی ۲) کمتر بوده و مقادیر Tolerance به حد مطلوب (یعنی ۱) نزدیک‌ترند. جهت بررسی این پیش فرض از آزمون دورین - واتسون استفاده شد و پیش فرض استقلال منابع خطا در متغیرهای پیش بینی محقق شد چرا که مقدار دورین واتسون (۱/۸۷) و از دو حد بحرانی (۱/۵-۲/۵) عدول نکرده است. با توجه به نتایج بدست آمده شاخص‌های برازندگی مدل اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق با استفاده از مدل-یابی معادلات ساختاری در جدول ۲ ارائه شده است:

جدول شماره ۲. شاخص‌های برازندگی الگوی اندازه‌گیری و الگوی ساختاری مدل تحقیق

IFI	NFI	CFI	AGFI	GFI	P	X2/df	Df	X2	RMSEA
۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۹۶	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۰۰۱	۳	۲۰۵	۶۱۵	۰/۰۴

مندرجات مدل اندازه‌گیری شده نشان می‌دهد که محل اندازه‌گیری شده با مدل مفهومی برازش مطلوب دارد. همچنین طبق اطلاعات جدول و مدل اندازه‌گیری شده ملاحظه می‌شود که اثر آسیب‌رہیزی بر اعتیادپذیری با ضریب اثر (۱۵-); اثر خودراهبری بر اعتیادپذیری با ضریب اثر (۲۰-); و اثر خودفراروی بر اعتیادپذیری با ضرایب اثر (۱۸-) منفی و معنی‌دار است. همچنین اثر نوجویی بر اعتیادپذیری با ضریب اثر (۲۲-); اثر پاداش وابستگی بر اعتیادپذیری با ضریب اثر (۱۷/۰); و اثر آلکسی‌تایمیا بر اعتیادپذیری با ضریب اثر (۲۱/۰) مثبت و معنی‌دار است. اثر پشتکار بر اعتیادپذیری و اثر همکاری بر اعتیادپذیری معنی‌دار نیست. اثر استرس ادراک شده بر اعتیادپذیری با ضریب اثر (۵۲/۰) مثبت و معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج کلی بدست آمده از پژوهش نشان داد که عوامل سرشت و منش، استرس ادراک شده و الکسی‌تایمیا با اعتیاد پذیری رابطه دارد. نتایج بدست آمده نشان داد که آسیب‌رہیزی رابطه منفی و معنی

دار با اعتیادپذیری دارد. بدین معنا که بالا بودن میزان آسیب پرهیزی با کاهش میزان اعتیادپذیری دانشجویان مرتبط است. یافته بدست آمده منطبق با تحقیقات علی محمدی، شیبانی نوقابی، زاهدی تجریشی (۱۳۹۱) و ناهمسو با نتایج پژوهش اشنایدر، و همکاران (۲۰۱۵) می باشد. با توجه به نظریه کلونینجر (۱۹۸۷)، می توان چنین تبیین نمود که ویژگی‌های آسیب پرهیزی از جمله فرار و اجتناب از موقعیت‌های خطرناک و تمایل به احتیاط و مراقبت، تردید و ترس، احساس ناایمنی، می تواند عامل بازدارنده‌ای در مواجهه با موقعیت‌های برانگیزاننده مصرف مواد باشد. نتایج بدست آمده نشان دادند که نوجویی رابطه مثبت معنی دار با اعتیادپذیری دارد، به اینصورت که بالا بودن نوجویی با افزایش سطح اعتیادپذیری دانشجویان در ارتباط است. این یافته نیز همسو با مطالعات آباته دگاو همکاران (۲۰۰۷)، رایب و همکاران (۲۰۰۶)، علی محمدی و همکاران (۲۰۱۲)، اشنایدر، اوتونی، کاروالو، الیسابتسکی و لارا (۲۰۱۵) است. در تبیین این یافته می توان گفت که، افرادی که خصیصه نوجویی دارند، معمولاً راغب به فعالیتهای اکتشافی، خواهان تحریک و هیجان و مخالف با یکنواختی هستند و تمایل دارند که چیزهای جدید را تجربه کنند که این عوامل جزو ویژگی‌هایی بشمار می آیند که می توانند فرد را مستعد انجام رفتارهای پرخطر سازند.

نتیجه دیگر حاصل از پژوهش به رابطه منفی و معنی دار خودراهبری با اعتیادپذیری اشاره دارد، بدین صورت که خودراهبری بالا می تواند با کم شدن میزان اعتیادپذیری در ارتباط باشد. این نتایج با تحقیقات اشنایدر و همکاران (۲۰۱۵)، و کنراد و همکاران (۲۰۱۲) همخوانی داشته و یافته مغایر وجود نداشت. در تبیین این یافته می توان چنین گفت که خودراهبری فرد را آماده مشارکت در فعالیت‌های هدفمند می کند و چون افراد حس جهت مندی و هدفمندی در زندگی دارند کمتر دچار رفتارهای تکانشی و ضعف ایگو می شوند. توانایی بالای افراد دارای صفت خودراهبری بالا در تنظیم، کنترل و انطباق رفتار خود در راستای اهداف و ارزش‌ها از عوامل حمایت کننده‌ای است که توانایی مقابله با مخاطرات زندگی را بالا می برد و مانع انجام رفتارهای تکانشی همچون اعتیاد می گردد.

نتایج بدست آمده نشان دادند که الکسی تایمیا رابطه مثبت معنی دار با اعتیادپذیری دارد، به اینصورت که بالا بودن میزان الکسی تایمیا با افزایش سطح اعتیادپذیری دانشجویان در ارتباط است. این نتیجه با نتایج تحقیقات اوزان (۲۰۰۳)، گارنفسکی و کرایچ (۲۰۰۶)، یی، لو و زانگ (۲۰۱۰)، پارکر و همکاران (۲۰۰۸) و یوسفی، ریویس، کین و کاکینز (۲۰۱۰) همسو می باشد. به نظر می رسد چون این افراد از کلمات عاطفی کمتری استفاده می کنند و گفتار آنها خسته کننده، فاقد جانشین سازی، نماد سازی است و تخیل ضعیفی دارند (ماتایلا، ۲۰۰۹)، تعارض محیطی در اینگونه افراد بالا می رود و فرد

درماندگی و استرس و دیگر هیجان‌ناش‌ها را در مواجهه با محیط پیرامون تجربه می‌کند لذا فرد دامنه گسترده‌ای از راهبردهای تنظیم‌نا سازگارانه مانند مصرف مواد را به کار می‌گیرد، بطوری که استفاده از الکل یا مواد می‌تواند بعنوان مکانیسمی دفاعی در برابر هیجان‌های ناخوشایند ناشی از استرس یا بهبود عملکرد بین فردی باشد. لذا دشواری در برقراری روابط عاطفی می‌تواند جزو عوامل سوق دهنده فرد به سمت مواد باشد. نتیجه‌اینکه ناتوانی در پردازش شناختی و تنظیم و مدیریت احساسات خود فرد را دچار آشفتگی‌های هیجانی کرده و فرد برای کنترل وضعیت هیجانی خود در برابر مصرف مواد آسیب پذیر می‌شود.

نتایج بدست آمده نشان دادند که استرس ادراک شده رابطه مثبت معنی دار با اعتیادپذیری دارد، به اینصورت که بالا بودن میزان استرس ادراک شده با افزایش سطح اعتیادپذیری دانشجویان در ارتباط است. این نتیجه با نتایج تحقیقات کوب، لمویل (۲۰۰۱)، سینها و جاستربوف (۲۰۱۳)، ترینداد و جانسون (۲۰۰۲) و گوردوز (۲۰۰۴) همسو است. مطابق با نظریه تعاملی، افراد بدون برخورداری از الگوی تعاملی سازنده در تجارب استرس‌زای گذشته و به دلیل وجود متغیرهای شخصیتی زمینه ساز رفتارهای نامناسب، رویدادهای استرس‌زا را بیش از حد منطقی برآورد می‌کنند. این افراد به دلیل خالی بودن خزانه رفتاری خود از تجارب مرتبط با شیوه‌های مواجهه سازنده با آن وقایع، در شرایط استرس‌زا آمادگی بیشتری برای بروز رفتارهای خطرپذیر دارند و با مصرف اولیه مواد و دستیابی به اثرات سرخوشی کوتاه مدت ناشی از مصرف، احساس خوشی، اعتماد به نفس کاذب، کاهش اضطراب و فشار روانی را تجربه نموده و با کاهش اثرات پس از مصرف، میل شدید به مصرف مجدد در آنها تقویت می‌شود.

بطور خلاصه نتایج نشان داد که بین سرشت و منش، الکسی تایمیا و استرس ادراک شده با اعتیادپذیری رابطه وجود دارد که این نتیجه در بالا بردن سطح آگاهی نسبت به عوامل موثر در اعتیادپذیری و کمک به انجام بررسی‌های دوره‌ای حایز اهمیت است. همچنین نتایج بدست آمده می‌تواند در قالب آموزش‌های همگانی در جهت شناخت و ویژگی‌های شخصیتی و نحوه هدایت صحیح تمایلات درونی از مواردی است که می‌توان در قالب پیشگیری‌های سطح اول موثر باشد. جامعه آماری این پژوهش و نوع پژوهش محدودیت‌هایی را در زمینه تعمیم یافته‌ها و تبیین متغیرهای مورد بررسی مطرح می‌کند که بایستی در نظر گرفته شوند. نمونه مورد بررسی در این پژوهش نمونه دانشجویی بوده و در تعمیم یافته‌ها به سایر جمعیت‌ها باید احتیاط شود. بعلاوه مشکلات احتمالی مربوط به مقیاسهای خود گزارشی بایستی مورد نظر قرار گیرند. پیشنهاد می‌شود در پژوهشهای

آینده این پژوهش روی نمونه بیشتری اجرا شده و در جوامعی بغیر از جامعه دانشجویان مورد بررسی قرار بگیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود که وجود تفاوت‌های احتمالی جنسیتی در متغیرهای این پژوهش بررسی شود.

References

- Abbate-daga, G., Amianto, F., Rogna, L., & Fassino, S. (2007). Do anorectic men share personality traits with opiate dependent men? A case-control study. *Addictive Behaviors*, 32(1), 170-174.
- AL'Absi, M. (2007). Stress and addiction: biological and psychological mechanisms. Academic Press, Elsevier: London, UK. 29-33.
- Ali Mohammadi, A.H., Sheybani Noghbi, F., and Zahedi Tajrishi, K., (2012). Comparison of personality trait characteristics among addicted, depressed and anxious people with normal people. Knowledge and research in applied psychology, 13 (4), 51-60. (Persian)
- Banerjee, P. (2012). Relationship Between Perceived Psychological Stress and Depression: Testing Moderating Effect of Dispositional Optimism. *Journal of Workplace Behavioral Health*, 27(1), 32-46.
- Bovtin, G., Bovtin, M. (1992). Adolescent tobacco, alcohol and drug abuse: Prevention strategies, empirical finding, and assessment issues. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 13 (4), 290-301.
- Caballo, V.E., cardena, E., (1997). Sex differences in the perception of stressful life events in a Spanish sample: Some implications for the Axis IV of the DSM-IV. *Person. Individ. DQJf*, 23, 2, 353-359.
- Cohen, S. Kamarck, T. & Mermelestein, R. (1983) A Global Measure of Perceived Stress. *Journal of Health and Social Behavior*, 24, 4, 385-396.
- Clark, K.D. (2010). The Relationship of Perceived Stress and Self-Efficacy among Correctional Employees in Close-Security and Medium-Security-Level Institutions. Unpublished dissertation, Degree of Doctor of Philosophy, Psychology: Walden University
- Cloninger, C. R., Svrakic, D. M. (2005). *Personality disorders*. In B. J. Sadock. V. A. Sadock (Eds.), *Comprehensive textbook of psychiatry* (Eight Edition, pp. 2063-2105). Philadelphia, Lippincott Williams & Wilkins.
- Cloninger, C.R., Przybeck, T.R., Svrakic, D.M., & Wetzel, R.D. (1994). The Temperament and Character Inventory (TCI): A Guide to its Development and Use. Center for Psychobiology of Personality: Washington University.
- Cloninger, C.R. (1987). "A systematic method for clinical description and classification of personality variants". *Archives of General Psychiatry*, 44, 573-588.
- Conrad R, Geiser F, Wegener I. (2012) Temperament and character in relation to sick leave duration in mentally disordered outpatients-the downside of novelty seeking and cooperativeness. *Psychiatry Res*, 200(2-3): 450-6.
- Corey, L.M., Keyes, C.L.M. (2002), The Mental Health Continuum: From Languishing to Flourishing in Life. *Journal of Health and Social Behavior*, 43, (2), 207-222.
- Dubey, A., Pandey, R., & Mishra, K. (2010). Role of emotion regulation difficulties and Positive/negative affectivity in explaining alexithymia-health relationship: An overview. *Indian Journal of Social Science Research*, 7, 20-31.
- Eastwood, J.D., Cavaliere, C., Fahlman, S.A., & Eastwood, A.E. (2007). A desire for desires: Boredom and its relation to alexithymia. *Personality and Individual Differences*, 42, 1035-1045.
- Etter, J.F., Pelissolo, A., Pomerleau, C.S., & de Saint-Hilaire, Z. (2003). Association between smoking and heritable temperament traits. *Nicotine & Tobacco Research*, 5 (3), 401-409.
- Evren C, Evren B, Yancar C, Erkiran M. (۲۰۰۷). Temperament and character model of personality profile of alcohol- and drug-dependent inpatients. *Compr Psychiatr*, 48(3): 283-8.
- Galeban, M. Besharat, M. A., (2010). Adolescence and self-regulation in people with substance abuse. *Contemporary Psychology*, 5, 623-621. (Persian)
- Garnefski, N., Kraaij, V. (2006). Cognitive emotion regulation questionnaire-development of a short 18-item (CERQ-short). *Personality and Individual Difference*, 1, 41, 1045-1053.
- Goeders, N.E. (2004). Stress, Motivation, and Drug Addiction. *Current Directions in Psychological Science*, 13 (1), 33-35.
- Kaviani, H. Poor Naseh, M. (2005) Validation of temperament and character inventory (TCI) in Iranian sample: Normative Data. *Tehran Univ Med J*, 63 (2) :89-98. (Persian)
- Koob, G.F., Le Moal, M. (2001). Drug addiction, dysregulation of reward, and allostasis. *Neuropsychopharmacology*. 24(2), 97-129.
- Kober, H. (2013). psychopathology. emotion regulation in substance use disorder. chapter 26, pp 428-446, Guilford press: New York
- Lindsay J, Ciarrochi J. (2009). Substance abusers report being more alexithymic than others but do not show emotional processing deficits on a performance measure of alexithymia. *Addict Res Theory*, 17(3): 315-21.
- Lee, J., Herrenkohl, T., Kosterman, R., Small, C.M., Hawkins, J.D., (2013). Educational Inequalities in the Co occurrence of Mental Health and Substance Use Problems and Its Adult Socioeconomic Consequences: A Longitudinal study of Young Adult in a community sample. *Public Health*, 127(8), 745-753. Doi: 10.1016, J. Puhe.

- Lyvers M, Lysychka O, Thorberg FA (۲۰۱۴). Alexithymia and drinking in young adults: The role of alcohol-related intrusive thoughts. *Pers Individ Dif*, 57: 70-73.
- Mattila A. Alexithymia in finnish general population [Dissertation]. Tampere, Finland: University of Tampere; 2009.
- Mohajerin, B., Dolatshahi, B., Shahbaz, A.B., & Farhoudian, A. (2013) Differences between expressive suppression and cognitive reappraisal in opioids and stimulant dependent patients. *Int J High Risk Behav Addict*. 2(1) , 8-14.
- Narimani, M ,Pourasmaali, A. (2013). Comparison of mood nougat and spiritual intelligence in addicted people, methadone and non-addicted people]. *Quarterly of substance abuse addiction*, 6 (7), 12-23.(Persian)
- Parker, J.D., Taylor, R.N., Eastabrook, J.M., Schell, S.L., & Wood, L.M. (2008). Problem Gambling In Adolescence: Relationships with Internet Misuse, Gaming Abuse and Emotional Intelligence. *Personality and Individual Differences*, 45, 174-180.
- Parker, J.D.A., Taylor, G.J., & Bagby, R.M. (2003). The 20- Item Toronto Alexithymia Scale III. Reliability and Factorial Validity in a community population. *Journal of Psychosomatic Research*, 55,69-75.
- Porcelli, P., Tulipani, C., Maiello, E., Cilenti, G., Todarello, O. (2007). Coping and illness behavior correlates of pain experience in cancer patients. *psychosocial oncology*, 16 (7) , 644-650.
- Pomerleau, C.S., Pomerleau, O.F., Flessland, K. A., & Basson, S.M. (1992). Relationship of Tridimensional Personality Questionnaire scores and smoking variables in female and male smokers. *Journal of Substance Abuse*, 4(2) , 143-154.
- Poor-seyed Mousavi, F., Mosavi, V., Kafi M. (2013). Comparing and the Relationship between Stress and Craving Usage in Addicted to Opium and Industrial Substances, *Journal of Research on Addiction*, 6(24), 26-9.(Persian)
- Porcelli, P., Tulipani, C., Maiello, E., Cilenti, G., Todarello, O. (2007). Coping and illness behavior correlates of pain experience in cancer patients. *psychosocial oncology*, 16 (7) , 644-650.
- Purper-Ouakil D, Cortese, S, Wohl, M., Aubron, V., Orejarena, S., Michel, G., Asch, M., Mouren, M.C., Gorwood, P. (2010). Temperament and character dimensions associated with clinical characteristics and treatment outcome in attention-deficit/hyperactivity disorder boys. *Comprehensive Psychiatry*, 51, 286-292.
- Roberts. R., Golding, J., Towell, T., & Weinreb, I. (۱۹۹۹). The effects of economic circumstances on British students' mental and physical health. *J Am Coll Health*. 48 (3) ,103-۱۰۹.
- Sahebolzamani, M., Alilou, L., Rashidi, A., Shakibi, A. (2010) Determining individual characteristics of addicts through Multi- Dimensional "MMPI" Questionnaire who referred to the treatment centers of Tehran in 2008. *J Urmia Univ Med Sci*. 20 (4) :290-297.(Persian)
- Schneider, R.J.R., Ottoni, G.L., de Carvalho, H.W., de Elisabetsky, E., & Lara, D.R. (2015). Temperament and character traits associated with the use of alcohol, cannabis, cocaine, benzodiazepines, and hallucinogens: evidence from a large Brazilian web survey. *Revista Brasileira de Psiquiatria*, 37, 31-39.
- Sepahvand, T., Guilani, B., Zamani, R. (2007), Relationship Between Attributional Styles with Stressful Life Events and General Health, *Psychological Research*, 9(3,4)33-46.(Persian)
- Sinha. R. (2008). Chronic Stress, Drug Use, and Vulnerability to Addiction, *Ann N Y Acad Sci*, 11, 41. 105-130.
- Sinha, R. Jastreboff, A. M. (2013). Stress as a common risk factor for obesity and addiction. *Biological psychiatry*, 73(9) , 827-835.
- Taylor, G.J., Bagby, R.M., & Parker, J.D.A., (1997). Disorders of Affect Regulation: Alexithymia in Medical and Psychiatric Illness. Cambridge University Press Cambridge: Cambridge.
- Trinidad, D.R., Johnson, C.A. (2002). The association between emotional intelligence and early adolescent tobacco and alcohol use. *Personality and individual differences*, 32(1) , 95-105.
- Uzun, O. (2003). Alexithymia in male alcoholics : Study in Turkish sample. *Comprehensive psychiatry*, 44(4), 349-352 .
- Weed, N., Butcher, N.J., McKenna, T., & Ben-Porath, Y. (1992). New measures for assessing alcohol and other drug problems with MMPI-2, APS & AAS. *Journal of Personality Assessment*, 58, 389-404.
- Wise TN, Mann LS, Shay L. (1992). Alexithymia and the five-factor model of personality. *Compr Psychiatry* , 33(3): 147-51.
- Yi, J.Y., Luo, Y.Z., Zhong, M.T. (2007). Characteristics of affective priming effect in alexi- thymics. *Chinese Mental Health Journal*, 21 (5) , 302-306.
- Yousefi, P.A., Reavis, R.D., Kean, S. P., & Calkins, S.D. (2010). The role of emotion regulation in childrens early academic success. *Journal of school Psychology*, 24, 3-19.
- Zargar, Y., Najarian, B., Na'ami, A.Z. (2008). The Relationship between Personality Characteristics (Excitement, Expression, Psychological Hardiness), Religious Attitude and Marital Satisfaction with Readiness for Drug Addiction. *Journal of Educational Sciences and Psychology*, Shahid Chamran University of Ahwaz, 15 (1), 99-120.(Persian)
- Zonneville-Bender, M.J.S., van Goozen, S.H.M., Cohen-Kettenis, P.T., van Elburg, A., & van Engeland, H. (2002). Do adolescent anorexia nervosa patients have deficits in emotional functioning? *European Child and Adolescent Psychiatry*, 11, 38-42.

Journal of
Thought & Behavior in Clinical Psychology
Vol. 13 (No. 50), pp.77-86, 2019

The evaluation of Structural Relation in Temperament-character ,Alexithymia and Percieved Stress with Addiction Preparation in University Students

Beyrami, Mansor

Department of Psychology, Tabriz University, Iran

Babapor Kheiredin, Jalil

Department of Psychology, Tabriz University, Iran

Hashemi Nosratabad, Turaj

Department of Psychology, Tabriz University, Iran

Khalilzad Behruzian, Saeedeh

Department of Psychology, Tabriz University, Iran

Received: 11.12.2017

Accepted: 17.06.2018

The Temperament is one's behavioral manner that determines specific reactions and includes functional organization that formed by different systems and logical comprehension about self, others and world. The main feature of alexithymia is difficulty in identifying emotion and adjusting of emotional reactions in confrontation with emotional events. The aim of this study was to investigate of Structural Relation in Temperament-character ,Alexithymia and Percieved Stress with Addiction Preparation in University Students. for this reason in during the descriptive-correlation study , 348 student were selected by convenience sampling method and assted in Temperament -character Alexithymia, Percieved Stress and Addiction Preparation .the results of confirmatory factor analysis and structural equation modeling indicated that the measured model with the conceptual model has favorable fit. There was positive significant effect of alexithymia and perceived stress on addiction preparation and also there was positive and significant effects of novelty seeking, reward dependence and harm avoidance on addiction preparation. And the negative significant effects of self-directedness and self-transcendence on addiction preparation.This study is supporting that alexithymia, perceived stress and Temperament-character factors is Predisposing factors in preparation to addiction.

key words: Temperament-character ,Alexithymia ,Percieved Stress, Addiction Preparation

Electronic mail may be sent to: saeedeh.khalilzad@gmail.com